

Dzēlīgi un smieklīgi... Mūsdienu satīra, kas trāpīgi izgaismo cilvēku ilūzijas un iedomātos paštēlus. Lieliska lasāmviela ar milzīgu potenciālu tajā atpazīt mūsu dzīvi.

Aftonbladet

Jau gadiem neviena grāmata nav likusi smieties tik izmisīgi ilgi un trakoti kā Nīnas Likes godalgotais romāns "Lūdzu, nākamais!" – par vīlušos ģimenes ārsti, kura dzēlīgi raksturo savus pacientus un garlaicību aizskalo ar baltvīnu un TV seriāliem, kamēr viņas vīrs uz slēpēm joņo pa mežu. To lasot, jūs smiesiet balsī!

Dagbladet

Nīnas Likes ārstu romāns, atļausimies teikt, ir kā ļoti spēcīgs un iedarbīgs ārstniecības līdzeklis lielākajai daļai kaišu...

Femina

Literatūrā pusmūža krīze reti ir tikusi atspoguļota tik mizantropiskā un smieklīgā veidā. Prieks lasīt!

Børsen

Romāns "Lūdzu, nākamais!" ir lakonisks un neiedomājami smieklīgs, turklāt autore trāpa mērķi ar ķirurga precizitāti. Romānā viss ir lielisks – novērojumi, stils, gaisotne, atklāsmes prieks, muļķīgās prasības un neprātīgie (tomēr pavisam reālistiskie) dialogi... Un ir pat neticami, kā Nīna Like, pamatot šo visu – visas muļķības un sīkmanību –, tomēr spējusi nezaudēt empātiju. Viņa redz cauri cilvēkiem, tos neuzšķēržot, un parāda viņus bez ļauna izsmiekla. Miļš paldies, Nīna Like!

Borås Tidning

Nina Lykke

**Full
spredning**

Nina Like

**Lūdzi,
nākamais!**

No norvēģu valodas tulkojusi
Raita Kozlovska

821.113.5-31
Li 370

Nina Lykke
FULL SPREDNING

Copyright © Nina Lykke

First published by Forlaget Oktober AS, 2019
Published in agreement with Oslo Literary Agency.
The Latvian language publication of the book was negotiated through Banke,
Goumen & Smirnova Literary Agency.
Cover design © Tomasz Majewski
Wydawnictwo Pauza Anita Musioł

N O R L A

This translation has been published with the financial support of NORLA.

Tulkotāja pateicas par atbalstu Ventspils Starptautiskajai Rakstnieku
un tulkotāju mājai

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Raita Kozlovska, 2022
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2022
ISBN 978-9934-0-9891-8

Ellai un Albai

Izskāistinātājā ikdienā ir patvērusies maza, pirmatnīga
dvēsele, kuru mēs izliekamies nemanām, taču tas
ir spēks, kas, atmodinājis miesu, liek atkal un atkal
aizmirst jebkādu piedienību, pat vislabāk audzinātājiem.

Domeniko Starnone

1

DAŽĀDOS STRĀVOJUMUS ļaužu prātos neviens neizjūt tik labi kā ģimenes jeb primārās aprūpes ārsts. Esmu pieredzējusi visu – bezglutēna diētas, atteikšanos no laktozes, cukura nelietošanu, izjutusi sekas katram virsrakstam, kas, parādījies avīzēs vai internetā, liek gluži veseliem cilvēkiem noticēt, ka, pārstājot ēst maizi vai sieru, viss atkal būs kārtībā. Tie, kas jau pusmūžā, nespēj saprast, kāpēc visu laiku jūtas tik noguruši. Jūs vienkārši sākat novecot, es skaidroju, bet viņiem šķiet, ka novecošana uz viņiem neattiecas un arī nāve apies ar likumu. Ka viņi katrā ziņā ir izņēmums. Šķiet pašsaprotami, ka ķermeņim jāfunkcionē nevainojami, un ir liels pārsteigums, ja tā vairs nenotiek. Sāk mocīt aizcietējumi, naktīs grūti aizmigt vai locekļi kļuvuši stīvāki. Četrdesmit septiņi gadi vēl nav nekāds vecums, saka četrdesmit septiņus gadus vecs pacients. Ir gan, es atbildu, četrdesmit septiņi gadi ir pietiekami daudz, lai vairs nevarētu paveikt tik daudz, cik agrāk. Bet pacienti nevēlas samierināties. Viņi grib, lai viss turpinās bez izmaiņām, iegādājas internetā kādu noteikta tipa sulu vai zaļu pulveri vai arī uzstāj, lai apstiprinu, ka viņiem ir alerģija vai produkta nepanesība, un, ja vien viņi lietos īpašu sulu vai pulveri vai atteiksies no kāda pārtikas produkta, vai izvairīsies no kažokzvēriem, viss atkal būs kā agrāk.

Pacienti nevēlas dzirdēt, ko es viņiem saku, proti, ka vajag nomierināties, būt apmierinātiem, ēst daudzveidīgi, kustēties

un tādā garā. Man ir apnicis to stāstīt, un pacientiem apnicis klausīties, bet tā ir taisnība, lai cik garlaicīgi izklausītos.

Ir piektdienas rīts, bez piecām minūtēm astoņi. Tūlīt ies vaļā. Kā mēdz teikt viens no maniem kolēģiem – *laižam naidniekus iekšā*. Un pat tagad, pēc visiem šiem gadiem, gadās, ka, sēžot pie rakstāmgalda trešajā stāvā doktorātā, kas atrodas Solli laukumā, es pēkšņi nesaprotu, kāpēc aiz durvīm saradušies visi tie cilvēki, kāpēc viņi gaida, lai iekļūtu pie manis. Viņi ir atprasījušies no darba, bet kāpēc? Galvā gurdens tukšums. Uz galda daži dokumenti, monitors, tam blakus stetoskops, tālāk kaut kāda prāva, mehāniska ierīce uz ritenišiem, bet kamdēļ visi šie priekšmeti, kam te jānotiek, kas tiek sagaidīts. Kāpēc te esmu es. Pa kreisi ir logs, aiz manis grāmatplaukts ar preses izdevumiem un grāmatām, tieši pretī pie sienas plakāti, kuros attēlots cilvēka ķermenis, – viss it kā atgādina ārsta kabinetu, bet kur ir ārsts, te taču esmu tikai es. Kur ir pieaugušie, kā esmu te nokļuvusi. Noteikti radies kāds pārpratums. Varbūt es varu vienkārši piecelties un doties prom. Izliekoties, ka eju uz tualeti, paslīdēt garām ārpusē gaidošajiem un nozust.

Bet tad prāts fokusējas un es atgriežos realitātē, pieceļos, eju atvērt durvis un aicinu iekšā pirmo šodienas pacientu, daru to, kas jādara, un jau pēc mirkļa, uzvilkusi cimodus, ziežu uz pirkstiem gelu, jo blakus uz izmeklējumu sola guļ kāds vīrietis, – bikses novilkta līdz ceļiem, un augšup slejas balta pēc-puse; es papeļu dibena mikstumus un gan redzu, gan saozu, ka viņš nav kārtīgi noslaucījies, jā, pat *vispār* nav to darījis pēc pēdējā tualetes apmeklējuma, kaut arī zināja, ka dosies pie ārsta hemoroīdu un anālās atveres niezes dēļ, bet nekādu problēmu, – es spēju būt profesionāla, novērtēju hemoroīdus, mierīgi ievadu vienu pirkstu dziļāk un iztaustu taisno zarnu un tad, joprojām no iekšpuses, arī prostatu, un pēc mirkļa jau izvelku pirkstu laukā, novelku cimodus, pieeju pie izlietnes un

sāku pamatīgi, gandrīz vai ķirurģiski mazgāt rokas, ko noslēdzu ar trim pūtieniem antibakteriālā šķīduma.

– Ceru, ka neiebildīsiet, ja atvērsu logu, – es saku. – Vienkārši te mazliet jāizvēdina.

Pa to laiku pacients ir apgērbies un apsēdies. Vairs ne ar ko neatšķiras no parasta pilsoņa, zilsarkanie mezglī ap viņa nemazgāto anālo atveri ir atkal paslēpti zem melnām, cieši piegulošām biksēm.

– Atvainojiet par to. Bet es vairs neuzdrīkstos kārtīgi noslaucīties, baidos, ka tie nepārplīst.

– Viss kārtībā.

Nē, nav gan kārtībā, Tūre iebilst.

Tūre ir cilvēka skelets pilnā augumā, novietots telpas stūrī starp izlietni un durvīm. Darināts no plastmasas un vienīgais liecinieks šajā telpā notiekošajam. Toreiz, kad skeletu iegādājos, joka pēc uzliku tam galvā melnu vīriešu platmali, jo tolaik biju pārņemta ar tamlīdzīgām lietām, piemēram, labas omas nozīmi ārsta un pacienta attiecībās vai smieklu pozitīvo ietekmi uz atveseļošanās procesu. Tolaik ticējām, ka, tā strādājot, spēsim mainīt pasauli un norvēģu veselības aprūpi, uzlūkosim pacientu kā veselumu un bla bla bla. Mēs ticējām arī, ka esam izņēmums, kaut kas īpašs un ka šis doktorāts pastāvēs kā pilnīgi suverēna vienība, un galu galā varbūt tieši tas liek mums visiem darboties, dod iemeslu no rītiem celties, šī neiznīdējamā ticība, ka esam īpaši, ka esam izņēmums.

Nē, nav kārtībā. Nepavisam ne, Tūre turpina, viņš taču varēja samitrināt tualetes papīru un uzmanīgi apmazgāt. Iespēju ir daudz. Pa ceļam varēja arī ieiet *7-Eleven* kioskā, nopirkt mitrās salvetes un kārtīgi noslaucīties, pirms nāca kabinetā. Bet neizdarija neko. Un, ja viņš ir spējīgs sveša cilvēka priekšā izsliet pliku dibenu ar svaigiem izkārnījumiem, diez uz ko vēl šis cilvēks ir spējīgs? Ko vēl slēpj, ko noklusē?

Kamēr dzirdu sevi runājam par kustībām, šķidrums uzņemšanu un šķiedrvielām, klusībā cenšos gaidīt prom Tūres dedzīgo balstiņu un spēcīgo smaku, kas pirms dažām minūtēm piepildīja visu telpu un ir jūtama joprojām.

Studiju laikā es piepelnījos, dežurējot kādā aprūpes namā. Un tur iemācījos distancēties, bija vajadzīga tikai viena nedēļa, un es jau spēju doties uz ēdnīcu un ēst maizi ar karbonādi, kaut tikko biju mazgājusi izkārnījumus no ķermeņiem, sienām un ratiņkrēsliem. Uzcēlu blīvu sienu starp te un tur, tad un tagad un tikpat lielā mērā starp sevi un pacientiem.

Bet tagad vairs neizdodas. Vienlaikus ar visu citu, kas, gadiem ejot, nolietojas un pavājinās, šķiet, arī prasme norobežoties ir sākusi izsīkt, un tagad aktīvi jānopūlas ar to, kas vēl pirms dažiem gadiem notika pats no sevis.

Kamēr runāju ar pacientu, acu priekšā uznirst aina pēc ainas. Es stāstu par ziedēm un svecītēm, datorā rakstu recepti, bet iztēle turpina darboties, un tās radītie tēli kļūst arvien briesmīgāki, arvien neciešamāki – es pēkšņi redzu, kā asiem zobiem iekožos hemoroīdos, asinis un izkārnījumi uzšļācas līdz griestiem. Kur tas viss rodas? Agrāk taču tāda nebiju. Esmu pieredzējusi daudz trakākas lietas, esmu tīrījusi abscesus, kas apšļākuši ne tikai mūs, apkārt stāvošos, bet arī griestus un sienas. Esmu apstrādājusi brūces. Esmu redzējusi visus iespējamus ķermeņa šķidrumus un ostījusi visas smakas, kādas vien cilvēks ir spējīgs radīt, nedrīkstu taču pieļaut, ka mani izsit no līdzsvara neliels daudzums izkārnījumu. Bet siena vairs nav blīva, jebkurā brīdī tā var neizturēt un viss lauzīsies uz āru. Ja nesavāksos, būs skandāls, un es vairs nevarēšu te palikt, un ko gan es tad iesākšu, ja vienīgais, kas man atlicis, ir šis kabinets un ārstes tērps.

Vari uztvert to pavisam mierīgi, Tūre iejaucas. Skandāls šā vai tā ir sācies.

Bet ne jau *te*, atbildu. *Te* joprojām nekas nav noticis.

Vīrietis ar hemoroīdiem aiziet. Es ieskatos reģistrācijas žurnālā, atveru durvis un nosaucu nākamā pacienta vārdu. Bet ārpusē sēž tikai vīrietis ar brillēm un zirgastē saņemtiem matiem. Viņš papurina galvu. Es paveros tālāk gaiteni, izeju pat laukā lielajā uzgaidāmajā telpā un nosaucu vārdu arī tur, bet neviens nepaceļ acis no mobilā telefona.

Kad grasos atgriezties kabinetā, vīrietis ar zirgasti uzmundrinoši skatās uz mani un viņa skatiens vēsta: Ja jau iepriekšējais pacients nav ieradies, tad laikam mana kārta? Nē, nav vis, pauž mana mēmā poza. Man vajadzīga neliela pauze, esmu to pelnījusi.

Agrāk būtu saukusi viņu iekšā. Lai iegūtu laika rezervi, kontrolētu situāciju un ātrāk dabūtu visus prom. Bet kādu laiku atpakaļ es atklāju, ka tas nelīdz: lai cik ātri strādāju, lai cik pacientu pieņemu, viņu skaits nemitīgi pieauga, gluži kā no pārpilnības raga. Vienmēr uzradās vēl vairāk. Un tam nekad nebija gala.

Es apsēžos pie rakstāmgalda un veros griestos. *Viss ir labi, es pagūstu nodomāt, ir vērts rāmi izbaudīt dažus miera mirkļus, ir svarīgi dienas gaitā...* Spalgi iezvanās telefons, un es atceros, ka tas ieskanējās arī tobrīd, kad mani pirksti vēl kavējās Hemoroīdvīrieša pēcpusē.

Telefona ekrānā parādās krietni daudz nelasītu ziņojumu. Vairāki ir no Bjērna.

Kā tev klājas, kāpēc neatbildi?

Es neatbildu arī uz šo ziņu tāpat kā uz visām, kas tika sūtītas vakar. Vai arī, kā izrādās, nakti, jo, mazliet patinot ziņu sarakstu, redzu, ka tās pienākušas ik pa laikam, gan pusnakti, gan trijos un četros nakti.

Tāda ir mana jaunā taktika – neatbildēt uz īsziņām un neat-saukties uz zvaniem. Pie tās pieturos kopš vakardienas, kad pirksti, kā ierasts, jau atradās uz telefona, bet vārdi neradās.

Ko lai rakstu, kas īsti ir cilvēki, kas gaida manu atbildi, un kāda tam visam jēga.

Lai viss rit savu gaitu, es nodomāju un ieliku telefonu grāmatplauktā. Tas taču notiks tik un tā.

Ar katru stundu, kas pagāja neatbildot, es jutos arvien mierīgāka, un tagad esmu sašutusi, ka bija jānodzīvo šajā pasaulē gandrīz pusgadsimts, lai aptvertu, ka vislabāk un efektīvāk ir neteikt un nedarīt pilnīgi neko.

Bet tu taču nevari tagad vienkārši izstāties no spēles, iebilst Tūre, kurš grib, lai turpinu cīņu gan ar Akselu, kas atrodas mājās Grendā, gan ar Bjērnu, kurš aizsaukts atpakaļ pie ģimenes Fredrikstadē, gan arī ar Grū, kas ir vairākas reizes ar Akselu runājusi un ik pa laikam pieminējusi viņu savās īsziņās. Arī viņai esmu pārstājusi atbildēt.

Man liekas, ka viņam neklājas visai labi, Grū man vakar rakstīja tieši tādā pašā manierē kā par savu bijušo vīru. Un tad: Viņam noteikti vajag kādu, ar ko parunāt. Šī sievišķīgā maldināšana, miljoniem gadu veca, un var nozīmēt jebko, arī: es esmu viņam vajadzīga.

Es redzu viņu savā priekšā, savu agrāko kaimiņieni un viņa malkošanas kompanjoni, vienu pašu savā lielajā villā, un turpat netālu arī Aksels viens pats savā rindu mājas mitekli, un tikai tagad es sāku atcerēties, kā Grū ikreiz, kad Aksels ienāca virtuvē, kur mēdzām sēdēt, izslējās staltāk. Šaubos, vai viņa pati to apzinājās, citādi būtu to labāk slēpusi.

Un ko tu tagad iesāksi? – Tūre jautā.

Ar ko?

Ar to, ka Grū varbūt tagad guļ Akselam blakus gultā, par kuru esi maksājusi pusi un kuru kopā esat stiepuši augšā.

Es nezinu. Man nepiemīt sacenšanās instinkts. Ja iestātos bada laiki, es būtu viena no pirmajām, kas ietu bojā.

Tev jārikojas, kamēr nav par vēlu.

Ko gan es varētu pasākt? Lai viss rit savu gaitu. Ja kaut ko tagad darišu, kļūs tikai sliktāk. Radišu šķēršļus, kas tiešām iedegs liesmas viņu starpā.

Gaidi vien. Viņi vientuļi tagad sēž katrs savā mājā, dzīvesbiedru pamesti. Piemērotāks brīdis nav iespējams. Galds ir klāts. Tikpat dedzīgi kā pasaule lād visus slepenos sakarus, kas ir pretrunā ar dokumentos un norunās fiksēto un ar kopīgiem īpašumiem nostiprinātajam, tā jutīs līdzī un atbalstīs iespēju, kas tagad viņiem paveras.

Nu un tad.

Bet kā tad Bjērns, Tūre neliekas mierā, neapmierināts, ka es nereaģēju. Kā tad Bjērns.

Bjērns ir Fredrikstadē, atpakaļ pie Lindas, savas pavēlnieces. Un tas pierāda, ka visspēcīgākā ir atkarība. Visspēcīgākā ir vajadzība pakļauties, būt piederīgam. Amerikā pēc pilsoņu kara daudzi vergi nevēlējās pamest plantācijas, un tas nemaz nav savādi. Drīzāk ir divaini, ka tik daudzi tomēr uzsāka ko jaunu, pilnīgi nezināmu, kas var izrādīties daudz sliktāks par zināmo.

Daudzas īsziņas ir no Aksela. *Es nespēju skatīties uz tavām drēbēm skapī,* viņš raksta. Arī viņš jau agri bijis nomodā, un ir atvieglotoši redzēt viņu tik satrauktu, rakstot ziņu pēc ziņas. *Es nespēju izturēt, ka tās drēbes ir te, saliku tās atkritumu maisos un aiznesu uz garāžu. Vari tās paņemt, kad vien vēlies, tikai nenāc iekšā mājā.*

Māja taču tagad pieder viņam, es aptveru, un tas man nepaātrina pat pulsu. Visus šos gadus esmu ņēmusies ar šo Grendas māju, tīrījusi un remontējusi, izbūvējusi bēniņus un pagrabu un tagad visu vienkārši atdevusi. Patiesībā gan ar noteikumu, ka to pilnā apjomā var mantot tikai un vienīgi mūsu meitas, un Akselam nav tiesību, māju ieķīlājot, aizņemties pat vienu kronu, nelūdzot viņam atļauju, bet tomēr.

Ja cilvēks pietiekami ilgu laiku saglabā mieru un pasivitāti, lietas sāk notikt pašas no sevis, un jau pēc brīža pienāk vēl viena ziņa no Aksela, kaut arī šobrīd viņš, visticamāk, atrodas darbā. Šajā īsziņā jau ir uzradies drauds; gluži kā tārps, izlīdis no sava cauruma, tas groza gaismā galvu: *Vakar zvanija Īda un jautāja, kad vasarā būsīm Vālerē.*

Tulkojumā tas nozīmē: mums drīz jārunā ar meitām, jāizstāsta, kas noticis. Ja tu nevēlies uzņemties iniciatīvu, to darīšu es. Un tad mana versija būs pirmā, ko viņas dzirdēs.

Es joprojām neatbildu. Lai notiek, Aksel, stāsti viņām savu versiju vispirms. Tik un tā es esmu tā nekrietnā.

Tūre: bet agri vai vēlū tev būs jāatbild, jārunā, jārikojas. Un, kad pienāks tava kāрта stāstīt, – kāda būs tava versija? Tas ir, galīgā versija?

Bubinādams savā ierastajā manierē, Tūre vēlīgi turpina: teiksi, ka uzsāki attiecības ar miļāko, jo Aksels tevi vairs *neredzēja*? Ka kļuvi neuzticīga, jo viņš bija pārāk pārņemts ar slēpošanas sacīkstēm? Vai arī, ka uzsāki šīs attiecības ar Bjērnū, jo viņa skatienā redzēji savu atblāzmu no sendienām, tādu, kāda biji nedaudz virs divdesmit. Jo baidies no nāves un mums ir tikai šī viena dzīve, kuru nav vērts tā...

Kuš.

Vai arī tev gluži vienkārši bija apnicis. Tāds *banāls apnikums* ir ļoti izplatīts, bet mēs cenšamies nosaukt to sarežģītāk, lai spētu paši ar sevi sadzīvot. Vai esmu kaut ko aizmirsis?

Tā kā es neatbildu, Tūre turpina. Jums ar Akselu taču klājās tīri labi, vai tad ne? Atceries to vasaras pēcpusdienu, kad bērni spēlējās dārzā vai skraidīja pa Grendu, bet jūs kopīgi pēcpusdienām uzkopāt virtuvi, bija karsti, tev mugurā īsa vasaras kleitiņa, un tu novilki apakšbikšītes un uzlēci uz virtuves letes. Tolaik Akselam pietika paskatīties uz taviem kailajiem stilbiem, lai pēc mirkļa jau būtu tevī. Ārā bija bērni, kaimiņi, jebkurš varēja ienākt, bet jūs virtuves vidū milējāties. Ja kāds

pēkšņi pieķertu, jūs aizrautos viens ar otru vēl vairāk, kaislīgais pārītis, kas kopojas, kamēr bērni dārzā spēlējas. Trauki palika izlietnē, jūs aizgājāt uz guļamistabu un darijāt to vēlreiz. Atceries sevi savā agrākajā dzīvē, tu taču pieņēmi visu kā pašu par sevi saprotamu. Vai tolaik nebiji apmierināta?

Jā, biju apmierināta. Un neko neuzskatīju par pašsaprotamu, gluži pretēji. Un tomēr no neziņas, kā lai nodzīvo tur līdz galam, esmu nonākusi pie neizpratnes, kā spēju nodzīvot Grendā tik ilgi. Viss, no kā kādreiz biju baidījusies, tagad ir noticis, un tomēr liekas pareizāk un godīgāk dzīvot šeit, katru vakaru izvelkot un no rīta saliekot *IKEA* krēslu. Pareizāk nekā jebkas, ko dzīvē esmu darijusi. It kā visu mūžu būtu bijusi ceļā uz šejieni.